

Vývoj zemědělství a příbuzných oborů v Čechách v době průmyslové revoluce

Jana Csémy

Posudek magisterské práce

Magisterská práce J. Csémy vznikla v rámci projektu systematického studia vývoje krajiny Čech v době industriální. Předmětem práce byl vývoj zemědělství v době průmyslové revoluce, resp. otázka, jak proměny zemědělství v této době ovlivnily vývoj české krajiny. Je třeba říci, že výtčený úkol sleduje autorka v textu své práce systematicky, podrobně a velmi důkladně. Nejprve na základě odborné literatury obecně charakterizuje etapu industrializace, resp. konkrétně období průmyslové revoluce. Poté stručně nastiňuje vývoj zemědělství od středověku až do novověku. V souvislostech kapitalistického systému se s odkazem na dílo L. Jelečka věnuje i složité problematice diferenciální a absolutní renty. Neopomíná ani problém velkostatku, jako základní hospodářské jednotky časného industriálního období. Další část práce věnovala autorka otázkám chemizace a mechanizace zemědělství v době průmyslové revoluce, které jsou dosud v ekologicky pojatých historických přehledech podceňovány.

Autorka správně pochopila, že jedním z klíčových problémů vývoje zemědělství v době průmyslové revoluce byl přechod od trojpolního systému k hospodářství střídavému. Velmi správně proto věnuje důkladnou pozornost dílčím hospodářským soustavám a jejich vzájemným vztahům. V závěru úvodní části charakterizuje vývoj potravinářského průmyslu, zmiňuje problém zemědělského družstevnictví, legislativu a daňovou problematiku.

Druhou část, věnovanou srovnání vývoje hospodaření na katastrů obcí Hrusic a Sendražic autorka předznamenává vývojem pozemkové evidence – katastrů.

Podrobné srovnání zemědělského hospodaření výše zmíněných obcí zahrnuje stručný historický vývoj, popis geografických a přírodních podmínek, širší historické souvislosti i medailonky významných osobností. Sendražice reprezentují v tomto vzorku typickou obec z oblasti tržní kapitalistické zemědělské velkovýroby, v prostoru mimořádně přírodně i kulturně a sociálně příznivém. Hrusice jsou naopak příkladem relativně zaostalé obce na periferii, v nepříliš vhodných přírodních podmínkách, kde hluboko do 20. století ještě přežívají prvky středověkého způsobu života.

Ke kladům této části práce je třeba přičíst pokus o velmi důkladné a systematické zobrazení základních rysů vývoje zemědělství v industriální době obecně a na příkladech obcí Sendražice a Hrusice i konkrétní projevy až propastných regionálních rozdílů. Je velmi cenné, že autorka nepodlehla obecnému trendu idealizace zemědělství před nástupem socialistické kolektivizace a na základě studia literatury z oboru dějin zemědělství, resp. dějin hospodářství ukazuje, že jevy jako mechanizace, chemizace, tržní velkovýroba, ale např. i družstevnictví mají relativně hluboké historické kořeny.

Poněkud méně propracovaná se však jeví závěrečné partie – kapitola šestá a Závěr. V 6.

kapitole autorka mohla v komentářích k esejistickým pracím J. Sádla a jeho kolektivu a V. Cílka, stejně jako ke studii J. Löwa a I. Míchala, zaujmout podstatně kritičtější stanovisko.

Poukázat na nedostatečnou znalost historických reálií v těchto dílech a z této slabiny plynoucí problematické závěry. Většího efektu by možná autorka dosáhla i volbou jiných prací – např. dílo Rolník a krajina (Lapka – Gottlieb 2000) je možné považovat přímo za esenci naprosto scestného výkladu historie zemědělství. Zcela přesvědčivý není ani Závěr. Škoda, že autorka více cituje jednotlivé autory a jednotlivá díla, než by se věnovala formulaci vlastních závěrů. Precizní práci v předchozích kapitolách proto schází adekvátní jasně formulovaný závěr.

Velmi cenné jsou naopak obrazové přílohy, tabulky a grafy, jakož i Slovník použitých jmen a pojmů i ukázka dobové agrární ankety.

Především pro text na s. 9-116 navrhuji práci hodnotit jako „výbornou“. Pro přílišnou opatrnost až nejednoznačnost závěrečných partií však posunuji hodnocení v rámci kategorie „výborně“ k nižšímu bodovému hodnocení. Magisterskou práci J. Csémy navrhuji k obhajobě s hodnocením „výborně“ a 17 body.

V Praze 3.3.2009

doc. Václav Matoušek